

Ympäristöministeriö
Kirjaamo
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Dnro YM028:00/2011

LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ERÄIDEN MAA- JA
PUUTARHALOUDESTA PERÄISIN OLEVIA PÄÄSTÖJEN RAJOITTAMISESTA

MTK-Keski-Suomi ry on tutustunut Ympäristöministeriön antamaan asetusluonnokseen ja antaa siitä seuraavan lausunnon.

Nitraattiasetuksen uudistamistarve on todellinen. Tällä hetkellä voimassa oleva asetus sisältää monia tulkinallisia epäselvyyksiä, eikä se kaikilta osin ole järkevästi sovellettavissa Suomen olosuhteissa.

Näkemyksemme mukaan nyt lausunnolla oleva luonnos laajentaa lain soveltamisalaa perusteettomasti sellaisiin asiakokonaisuuksiin, jotka eivät kuulu nitraattidirektiivin perusteella tällä asetuksella säädeltyä. Jo asetusluonnoksen nimi antaa ymmärtää, että sillä pyritään nitraattiasetusta huomattavasti yleisluontoisempaan ja kattavampaan säätelyyn. MTK-Keski-Suomi toteaa, että lausunnolla oleva asetusluonnos ei kaikelta osin ole yhtä pitävä Euroopan yhteisöjen neuvoston vuonna 1991 antaman direktiivin 91/676/ETY alkuperäisten tavoitteiden kanssa. Voimassa olevan nitraattiasetuksen (931/2000) nimi ja 1 § ilmaisevat asetuksen tarkoituksen huomattavasti luonnoksen vastaavia kohtia yksiselitteisemmin.

Luonnoksen 1 §:ssä mainitaan, että tällä asetuksella pannaan täytäntöön direktiiviä, jonka tarkoituksena on vesien suojeleminen maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta. Nitraattidirektiiviä toimeenpanevaa asetusta ei täten ole perusteltua laajentaa koskemaan fosforin käyttöä maataloudessa. Luonnoksessa oleva 12 § on poistettava kokonaan sekä poistettava 13 § ja 14 § tekstistä viittaukset fosforiin. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella lannoitevalmisteista (MMM 24/11) säädetään maa- ja puutarhataloudessa käytettävän lannoitefosforin enimmäismääristä. Myös maatalouden ympäristökorvausjärjestelmä, jonka piirissä on yli 90 prosenttia peltoalastamme, säätelee fosforin käyttöä. Toiminnanharjoittajan kirjanpitovelvollisuuteen ei myöskään tässä yhteydessä pidä sisällyttää fosforin käyttöä. Lannoituksen tarkempi ohjaus ja kasvulohkokohtainen kirjanpitovelvoite sopivat paremmin toimeen pantavaksi ympäristökorvausjärjestelmän kautta.

Asetuksen toimivallan laajentamisyrittäminen näkyy myös luonnoksen tekstissä, jotka koskevat lannan ja lannoitevalmisteiden varastointia. Näkemyksemme mukaan tähän asetukseen ei pidä sisällyttää ilmaan kohdistuvien tyyppipäästöjen rajoituksia, eikä siten myöskään ilmasto- ja hajuhaittojen vähentämisellä perusteltuja varastojen rakenteellisia vaatimuksia. On myös epäselvää koskisiko vaatimus vain uudisrakennuksia vai olemassa olevia varastoja tai niiden laajennuksia. MTK-Keski-Suomi katsoo, että lantalan kattamisvaatimusta ei pidä sisällyttää tähän asetukseen (7 §). Kattamisvaatimus aiheuttaa kohtuuttomat lisäkustannukset maatalouselinkeinolle ilman selvästi osoitettavaa ympäristöhyötyä ja ilman nitraattidirektiivin mahdollistamaa oikeutusta edes ulottaa tätä vaatimusta ko. asetuksen tekstiin.

Asetusluonnos tiukentaa lannanlevitykseen liittyviä aikarajoja. Toisaalta Ympäristöministeriön lausuntopyynnön yhteydessä todetaan, että lannoitteiden syyslevitystä koskevien tiukennusten rinnalla selvitetään ympäristönsuojelulain uudistamisen yhteydessä edellytykset lisätä YSL:iin säännös, joka mahdollistaisi tietyissä tilanteissa poikkeamisen tässä asetuksessa annetuista aikarajoista. Nyt lausunnolla olevassa luonnostekstissä ei kuitenkaan ole viittausta mahdollisuuteen poiketa annetuista päivämäärärajoista. Tämä on ristiriitaista lainsäädäntötyötä ja osoittaa, että kaavamaiset päivämäärärajat eivät ole paras tapa ohjata toimintaa asetuksen tarkoittaman päämäärän mukaiseksi.

MTK-Keski-Suomen näkemyksen mukaan lannan levitykseen liittyvät päivämäärärajat on poistettava asetuksesta. Tarkoituksenmukaisempaa olisi kirjoittaa auki ne olosuhteet, joissa lannoitteiden levittäminen on sallittua tai kiellettyä. Näin voitaisiin toimia joustavammin paikallisten ja vuosittain vaihtelevien olosuhteiden mukaan. Luonnoksen 10 § 3. momentissa määrätään, että lantaa ja orgaanisia lannoitevalmisteita ei saa koskaan levittää lumipeitteeseen, routaantuneeseen tai veden kyllästämään maahan. MTK Keski-Suomen näkemyksen mukaan tämä säännös riittää toteuttamaan nitraattidirektiivin tarkoituksen ja 3. momentissa mainitut päivämäärärajaukset ovat siten tarpeettomia.

Asetusluonnoksen 8 § 1 mom., jossa kielletään kokonaan kuivalannan varastointi aumassa 16.10 - 31.1. on liian ehdoton. Varastointi tulisi olla mahdollista erityisen työteknisen tai hygieenisen tarpeen niin vaatiessa myös ko. aikavälillä. Ympäristönäkökohdat ja ravinnevalumien estäminen voidaan niissäkin tilanteissa varmistaa, jos ko. ajankohtaan sijoittuvalle varastoinnille tulisi erikseen hakea kunnan maatalous- tai ympäristöviranomaisen lupa ja ohjeet varastoinnin toteuttamisesta.

Nitraattiasetuksen ja YSL:n uudistamisen yhteys on otettava huomioon myös asetusluonnoksen 4 §:n kohdalla. Näkemyksemme mukaan asetukseen ei pidä sisällyttää vaatimuksia eläinsuojien ja rakennelmien sijoittamisesta, koska YSL:n kokonaisuudistus on vielä kesken ja rakennusten sijoittelusta todennäköisesti edelleen säädetään YSL:n kautta esimerkiksi ympäristöluvitukseen liittyvän ohjauksen yhteydessä.

Lausuntoaineistoon sisältyvän muistioluonnoksen suhde asetusluonnokseen jää epäselväksi. Muistioluonnos on osin epäselvä, osin ristiriitainen asetusluonnoksen kanssa, mutta ennen kaikkea muistioluonnos on suurimmaksi osaksi tulkinnoiltaan selvästi asetusluonnosta tiukempi. Esimerkiksi muistion käsitys lannan sijoittamisesta vähintään 10 senttimetrin syvyyteen on käytännölle vieras, aiemmista tulkinnoista poikkeava ja käytäntöön sopimaton. Lannan sijoittaminen esitettyyn syvyyteen on keski- ja itäsuomalaisilla kivisillä pelloilla vaikeaa ja koneita kuluttavaa. Lisäksi fossiilisen polttoaineen kulutus ja hiilidioksidipäästöt lisääntyvät multauslaitteen lisääntyvän vetovastuksen takia.

Lausunnolla olevan materiaalin suuri heikkous on muutosten kustannus- ja ympäristöanalyysissä tai niiden puutteessa. Luonnoksen perusteella maatalouselinkeinolle on tulossa useita erilaisia lisäkustannuksia ja toisaalta myös tulojen menetyksiä, joiden kokonaissumma on useita satoja miljoonia euroja. EU:n yhteisellä elintarvikemarkkinoilla toimittaessa näitä kustannuksia ei saada takaisin, koska niillä ei ole vaikutusta tuottajahintoihin.

Suomessa maatalouselinkeinoon harjoittajat tekevät työtään vaativissa ilmasto-olosuhteissa, lyhyen kasvukauden ja vuotuisten säävaihteluiden armoilla ja pääasiassa perheviljelmäpohjalta. Kaikkiin yrittäjätoimintaan tai inhimilliseen elämään liittyviin riskeihin on mahdoton varautua etukäteen. Tämän vuoksi asetustekstiin tulisi liittää maininta tapauskohtaisesta poikkeamismahdollisuudesta, mikäli joistakin viljelijästä riippumattomista ylivomaisista syistä määräysten noudattaminen on jonakin vuonna mahdotonta.

Jyväskylässä 3.9.2013

Juha Lappalainen
Toiminnanjohtaja
MTK-Keski-Suomi ry

Pertti Ruuska
Järjestöagronomi
MTK-Keski-Suomi ry